

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HÉULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Indische begrooting 1915. — Gekleurde rassen in den Europeeschen Oorlog — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litteratuur-overzicht. — Leestafels. — Ingezonden. — Naamlijst van nieuw toegetreden leden. — Mededeelingen. — Officieele Berichten.

Indische begrooting 1915.

III.

De begrooting van uitgaven bestaat uit twee hoofdstukken.

Hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland (f 60 miljoen).

Hoofdstuk II. Uitgaven in Indië (277 miljoen).

De hoofdstukken zijn gesplitst in afdelingen, de afdelingen in onderafdelingen en de onderafdelingen in artikelen.

Zooals reeds is medegedeeld, heeft de Minister het oorspronkelijk ontwerp wat betreft nieuwe maatregelen belangrijk besnoeid. Slechts enkele nieuwe zaken zijn aan het snoeimes ontkomen. Bij het zoeken naar deze krijgt men vanzelf vele oude zaken in handen, waardoor eene ongezochte gelegenheid geboden wordt daaromtrent een ander in herinnering te brengen. Het best komt het voor het onderzoek afdelingsgewijs te doen plaats hebben.

Afdelingen I. Regeering en Hooge Colleges. (Gouv.-Generaal, Raad van Indië en Algemeene Rekenkamer, f 1.3 miljoen).

De jaarwedde bedraagt voor:

den Gouverneur-Generaal	f 132.000
den vice-president van den Raad van Indië	„ 36.000
elk der 4 leden van dat College	„ 28.800
den president der Algemeene Rekenkamer	„ 18.000
elk der 6 leden van dat College	„ 14.400

Verder is uitgetrokken voor:

reiskosten van den Gouv.-Generaal	„ 20.000
onderhoud van de tuinen en den inventaris der verblijven van den Gouv.-Generaal	„ 11.000
den staf van den Gouv.-Generaal	„ 29.300
den Algemeene Secretarie en de secretarie van den Raad van Indië	„ 471.000
het bureau van de Algemeene Rekenkamer	„ 406.000

Voor pensioenen van oud-Gouverneur-Generaals, hunne weduwen en weezen is slechts f 6000 uitgetrokken, zijnde het pensioen van den oud-Gouverneur-Generaal Rooseboom. De oud-Gouverneur-Generaal van Heutz geniet geen pensioen als zoodanig, doch als Luitenant-Generaal. Dat er geen pensioen is uitgetrokken voor den heer Idenburg, wijst er voorts niet op, dat er op gerekend wordt, dat deze niet vóór 1916 zal aftreden. Het is namelijk geoordeeld, dat de door de vervanging van een Gouverneur-Generaal noodige gelden afzonderlijk worden aangevraagd. Zooals bekend lag het in de bedoeling van den heer Idenburg in het laatst van dit jaar af te treden. Het is echter waarschijnlijk, dat de Minister in de tegenwoordige tijdsomstandigheden aanleiding gevonden heeft om aan den heer Idenburg te verzoeken voorloopig nog niet heen te gaan en dat deze het zijn plicht geacht heeft het verzoek

in te willigen. *)

Afdelingen II. Departement van Justitie. (Rechtsweten, wees- en boedelkamers, gevangeniswezen, arbeidsinspectie en koeliewerving, immigratiedienst en notariaat f 9.6 miljoen).

Uitgetrokken is voor:

kosten van het Departement	f 234.000
rechtsweten	„ 3.720.000
wees- en boedelkamers	„ 488.000
gevangeniswezen	„ 4.804.000
arbeidsinspectie en koeliewerving	„ 213.000
immigratiedienst	„ 41.000

Nieuw is een post van f 30.000 onder rechtsweten uitgetrokken voor opleiding van candidaten in de rechtswetenschap tot aspirant Nederlandsch-Indische rechterlijke ambtenaren. Deze post wordt als volgt toegelicht. Ten einde behoorlijk te kunnen voorzien in de steeds toenemende behoefte aan personeel voor de rechterlijke macht, is het voornemen opgevat om in den geest der voor de ingenieurs getroffen regeling studiebeurzen, ten bedrage van f 1000 's jaars, toe te kennen aan candidaten in de rechtswetenschap, die zich verbinden om wanneer zij de benoembaarheid zullen hebben verkregen, in dienst te treden bij de rechterlijke macht in Indië. Voorts blijkt uit de toelichting, dat ook nog overwogen wordt beurzen te verleenen aan onbemiddelde uit Indië afkomstige jongelieden, in het bezit van een diploma H. B. S. ten einde hen in staat te stellen, in Nederland zich te bekwalen voor het toelatingsexamen tot de universiteit en het candidaatsexamen in de rechtswetenschap.

De overige uitgaven voor het rechtsweten zijn als volgt verdeeld:

Hoog Gerechtshof en Hoog Militair Gerechtshof	f 272.000
6 Raden van Justitie (Batavia, Semarang, Soerabaja, Makassar, Padang en Medan)	„ 746.000
verschillende landgerechten, landraden en andere rechtbanken	„ 2.107.000
verdere uitgaven	„ 565.000

Het aantal wees- en boedelkamers in Indië bedraagt zes. Zij zijn gevestigd op dezelfde plaatsen als waar de Raden van Justitie zetelen.

Het onder deze afdelingen voor het gevangeniswezen uitgetrokken bedrag van f 4.8 miljoen is f 0.7 miljoen minder dan het bedrag van f 5.5 miljoen, dat in het artikel van de vorige week als kosten voor het gevangeniswezen is opgegeven. Dit verschil vindt zijn oorzaak hierin, dat ook nog onder eene andere afdeling (Burgerlijke Openbare Werken) uitgaven voor het gevangeniswezen zijn uitgetrokken, n.l. voor onderhoud en bouw van gevangnissen. De vraag rijst of het in het belang van een gemakkelijk overzicht van de kosten van het gevangeniswezen geen aanbeveling zou verdienen onder de afdeling Justitie een post uit te trekken voor restitutie aan de Burgerlijke Openbare Werken van het voor onderhoud en bouw van gevangnissen uitgegeven bedrag. Het bedrag der restitutie zou hetzij onder de middelen, hetzij in mindering van de uitgaven van de Burgerlijke Openbare Werken kunnen worden geboekt. Ook voor andere takken van dienst, die ten deze in hetzelfde geval verkeerden als het gevangeniswezen, zou dezelfde methode kunnen worden toegepast.

*) Sedert is uit eene mededeeling van den Minister gebleken, dat werkelijk een zoodanig verzoek is gedaan en ingewilligd.

Tegenover de uitgaaf van f 5.5 miljoen voor het gevangeniswezen staat een ontvangst van f 2.5 miljoen wegens opbrengst van den arbeid der gevangenen.

De dienst van de arbeidsinspectie en koeliewerving is nog betrekkelijk jong. Behalve de chef zijn nog in dienst 2 inspecteurs, 12 adjunct-inspecteurs, 3 wervingscommissarissen en eenig ondergeschikt personeel.

R. ZUYDERHOFF.

Gekleurde rassen in den Europeeschen Oorlog.

Naar aanleiding van de met een woord van instemming uit het Vaderland overgenomen verdediging van Henri Borel van de Indische hulptroepen tegen de aantijging als zouden dezen behooren tot allerlei wilde en half-wilde volksstammen, ontvangt de redactie onderstaand schrijven van den secretaris van het „Gesellschaft für Kunde des Ostens“, van welke vereniging de kroonprins Rupprecht van Beieren beschermheer is.

München, 20. Oktober 1914.

An die Redaktion von „Het Koloniaal Weekblad“, Den Haag.

Sehr geehrte Herren!

Sie haben die Freundlichkeit gehabt, mir regelmässig Ihre Zeitschrift zu senden. Ich bin Ihnen dafür aufrichtig dankbar und lese gern darin.

Heute aber lese ich in Nr. 42 unter der Ueberschrift „Gekleurde Rassen in den Europeeschen Oorlog“ eine Aeusserung von dem Sinologen Henri Borel, gegen die ich Protest einlege, weil die Redaction von „Het Koloniaal Weekblad“ dazu schreibt: „Een waar, ernstig woord van Henri B., dat algemeen verspreid en gehoord dient te worden“.

Damit Sie mich gleich recht verstehen; nicht da gegen protestiere ich, dass Herr Borel die Sikhs, Gurkhas, Sepoys etc. nicht als Wilde oder auch nur Halbwilde bezeichnet wissen will. Ich habe selbst zwei Jahre in Britisch-Indien gelebt und betrachte die Indier als ein gesittetes Volk. Ich bedauere den Europäerdünkel der Engländer und hoffe, dass die Zeit kommen wird, wo wir Europäer zusammen mit den gesitteten Völkern Asiens für gemeinsame Ideale kämpfen werden, nicht nur auf dem Schlachtfelde, sondern auch mit geistigen Waffen.

Aber können Sie mir sagen, für welches Ideal die Sikhs etc. jetzt, d. h. in dem gegenwärtigen Kriege, gemeinsam mit den Engländern, Franzosen, Russen, Serben, Belgiern, Montenegrinern, Japanern etc. kämpfen? Glauben Sie (als Kenner der asiatischen Völker), dass ein einziger unter den Gurkhas, Sikhs und Sepoys von einem solchen Ideal etwas weiss? Ich glaube es nicht. Es scheint aber, dass Sie es glauben. Darum frage ich weitem warum kämpft das niederländische Volk nicht an der Seite der Engländer, Belgier, Franzosen, Russen, Japaner, Serben, etc. für die „gemeinsamen Ideale“? Glauben Sie, dass jemals eine günstigere Gelegenheit kommen wird, um für dieses gemeinsame Ideal zu kämpfen? Also: warum kämpft Holland nicht mit?

Ich weiss, dass die Holländer uns Deutsche nicht lieben, und weiss auch, dass Sie in der Geschichte wenig Ursache haben, uns zu lieben. Das Deutsche Reich hat im Mittelalter seine Pflichten gegen die deutschen Völker schlecht erfüllt. Aber trotz dem kämpfen die Niederländer nicht gegen uns. Warum nicht? Ist es nur aus Furcht vor dem Kriege? oder aus Berechnung irgend welcher Art? Ich glaube das nicht. Ich glaube, die Niederländer kämpfen im letzten Grunde deshalb nicht mit den andern gegen uns, weil sie fühlen, dass das „Ideal“, für das die Engländer, Franzosen, Belgier, Japaner, Russen etc. kämpfen, heisst: „Nieder mit Deutschland!“ Ist das ein Ideal?

Auf das entschiedenste aber protestiere ich gegen den Satz: „Is 'sheeren Van Lingens fantasie zoo woest en moorddadig, dat hij zich door wilde volksstammen een nog wreeder en voor 't blanke ras nog gevaarvoller manier van oorlogvoeren kan indenken, dan die in België door een blank ras is ingesteld?“

PERRY & CO. Hutkoffers - Uitrustingskisten HOOGSTRAAT
- Mailkoffers - Regenjassen - 20.

Dieser Satz bezieht sich offenbar auf die deutsche Kriegsführung. Ich erwarte von Ihnen als Männern, die objektiv urteilen können, dass Sie in einer der nächsten Nummern Ihres Blattes erklären, dass Sie sich mit diesen Worten des Herrn Borel nicht identifizieren. Wenn diese Erklärung nicht erfolgt, dann bitte ich mir Ihre Zeitschrift in Zukunft nicht mehr zu schicken.

Hochachtungsvoll

Dr. HERMANN v. STADEN,

1. Schriftführer d. Gesellschaft f. Kunde des Ostens.

Moge vooraf gaan een woord van erkentelijkheid voor de bijzondere aandacht door den briefschrijver aan ons Weekblad gewijd, en tevens van voldoening, dat de geleerde schrijver het protest billijkt tegen de rangschikking der bedoelde hulptroepen onder wilde en half-wilde volksstammen. Iets anders hebben wij ook niet bedoeld, wij die ons ten taak te stellen hebben, toenadering te brengen tusschen de Westersche en Oostersche volksstammen, te bevorderen dat zij elkander over en weer leeren begrijpen.

Verheugt het ons, ten deze in Dr. Hermann von Staden een medestander te vinden, de beleefdheid brengt verder mede, op zijne vragen het antwoord niet achterwege te laten.

Wij, Hollanders, zouden geen vrienden der Duitschers zijn? Waarom niet? Hebben wij niet steeds getoond den Duitschen geest te eeren, waar deze zich beweegt op het gebied van kunsten en wetenschappen? Hunne groote dichters en geleerde schrijvers, hunne uitnemende musici, hebben ten allen tijde bij ons in hooge eere gestaan. Zij worden dagelijks door ons beoefend, gelezen en geraadpleegd, zij beslaan een belangrijke ruimte in onze boekenkasten. Waarom wij dan niet mede strijden voor het ideaal, waarvoor de oorlogvoerende partijen de wapenen heeten te hebben opgenomen? Omdat wij dat ideaal niet begrijpen, omdat in het land, waar het Vredespaleis prijkt, het Vredesideaal dat alle volkeren als broeders vereenigt, ons Ideaal is, en wij ons geen Ideaal kunnen vormen, dat grondvest wordt op opgestapelde lijken onzer medemenschen, onzer broeders en zusters in Christus, op de verwoesting van steden, dorpen en kunstwerken. Wanneer er nu gesproken wordt van een woest en moorddadig oorlogvoeren, dan kiest men geen partij, dan wordt geoordeeld naar de berichten, die over en weer van de strijdvoerende partijen tot ons komen.

Het Ideaal, dat donker voor ons staat, zullen de Indische volkeren ook niet begrijpen. Hun Ideaal van het oogenblik is, naar het voorbeeld van het beschaafde Westen zich geestelijk te ontwikkelen, in menschenwaarde zich te verheffen, en dan moeten zij zich er over verbazen, dat volkeren, die door hunne predikers en zendelingen de christelijke liefde verkondigen, die leeren dat alle menschen broeders zijn, kinderen van één Vader, zoo fel hatend elkander kunnen bestrijden, elkander vernietigen willen door den geest te ketenen in allerlei oorlogsmateriaal met het doel te zegevieren door den totalen ondergang van hunne tegenpartij. Naar onze meening komen de Indiërs de Engelschen te hulp, omdat zij zich beschouwen als saamhoorig, door den loop der geschiedenis saam verbonden onder de kroon van Engeland, onder wier heerschappij zij zich veilig gevoelen.

Duitschland's Keizer sprak eenmaal tot de volkeren van het Westen het waarschuwend woord, hunne heiligste rechten te bewaken tegen de opleving van het gele ras. Is daartoe beter middel dan onderling het gevoel van eenheid en broederschap te vestigen, van de andere rassen als het ware af te dwingen de erkenning van onze hoogere beschaving, die zij zich ten voorbeeld willen stellen, opdat bereikt worde het Ideaal, dat alle menschen uit welke streek der aarde ook, elkander als broeders beschouwen? Vrede op aarde, in de menschen een welbehagen!

Uit de O. I. Mail.

De Gezondheidstoestand.

Den 21sten September j.l. zijn Batavia en Tandjong Priok wegens cholera besmet verklaard.

In de Bataviasche bladen lezen wij, dat, hoewel het aantal gevallen gelukkig nog gering is, toch blijkt uit het zeer verspreid voorkomen dezer gevallen, praktisch gesproken, dat de geheele stad reeds geïnfecteerd is en het daarom zeer wenschelijk is, dat een ieder thans reeds voor zich en zijn gezin de maatregelen treft, die in tijden van cholera-epidemie nuttig en noodig zijn, o.a. zich tegen de cholera laat inenten, waartoe op bepaalde uren in verschillende inrichtingen gelegenheid geopend is.

Te Mr. Cornelis kwamen in de laatste week van Sept. j.l. veel gevallen van typhus en pokken voor.

Het verzet in West-Borneo.

Hierover melden de Ind. bladen o.m.:

Wij kwamen 30 Augustus van een patrouille naar Soengai Pankalan aan de kust terug. Dit plaatsje ligt een meter of 20 van de zee af en ik was bijzonder gelukkig het geruisch van de zee weer eens te hooren.

De 1e Lt. Van Gulik is van zijn armwond bijna geheel genezen. De marschvaardigheid van den troep is kolosaal. Verscheidene personen zijn reeds gearresteerd. Het kleine gevangenhok zit propvol, iedereen dag komen er nieuwe bij. De vrouwen van twee der hoofdaanleggers zijn reeds gepakt. Zoo gaat alles een goed gangetje en de toekomst laat zich goed aanzien.

Over de eigenlijke aanleiding tot den opstand kan men zich nog geen juist idee vormen. Wel is zeker, dat het zaakje is opgestoot door de Chineezers. Vermoedelijk hebben ze allemaal in den beginne hunne medewerking toegezegd en het idee was om hier een apart Chineesch rijkje te stichten. Doch dit is mislukt, en toen is de bende maar gaan rampokken. Geld hebben de heeren overigens niet noodig. De geheele kust is één groote klappertuin van 3 à 4 kilometers breed; overal prachtige vruchtdragende klapperboomen — voor miljoenen en miljoenen staan er klappers. De Djakkers zijn door de Chineezers overgehaald om aan het verzet deel te nemen.

Het zaakje is vrij aardig georganiseerd. Er zijn lieden, die voor het eten zorgen, overal worden opslagplaatsen van flinke hoeveelheden rijst gevonden, en talrijke gewerkmakers fabriceren een soort voorlaad geweren. De Chineesche kampong- en districtshoofden, die niet mee wilden doen, zijn zooveel mogelijk vermoord; op hunne hoofden werden prijzen gesteld.

Eene nieuwe inlandsche school.

Te Tandjoengpandan, de hoofdplaats der assistent-residentie Billiton, zal een inlandsche school voor lager onderwijs der 1ste klasse worden opgericht.

Een centraal comité voor hulpverschaffing.

Ten huize van den heer J. B. van der Houven van Oordt had een bijeenkomst plaats ter bespreking der oprichting van een centraal comité voor de hulpverschaffing aan noodlijdenden, zoowel in Nederland als hier te lande, als gevolg van den heerschenden oorlogstoestand. Een twintigtal personen had aan de uitnodiging tot bijwoning dier bijeenkomst gevolg gegeven.

Besloten werd een centraal comité te vormen, dat zich tot taak zal stellen den arbeid van plaatselijke commissies voor de inzameling van gelden te verlichten, haar streven met raad en daad zooveel mogelijk te steunen, en te trachten op plaatsen, waar nog geen stappen in de aangegeven richting zijn gedaan, de vorming van dergelijke commissies te bevorderen.

Het Centraal Comité zal zich dus niet bezighouden met de rechtstreeksche inzameling van gelden, maar zich belasten met de overmaking naar de in Nederland werkzame Hoofdcmissie van de fondsen, die door de plaatselijke Commissies voor hulpverleening in het Moederland worden bijeengebracht. Aan die plaatselijke Commissies zal ook worden overgelaten te bepalen, welk gedeelte der fondsen voor eventuele slachtoffers van den oorlog in Indië zou moeten worden aangewend.

De tusschenkomst van de hoofden van Gewestelijk Bestuur zal worden ingeroepen, om te komen tot de vorming van plaatselijke Commissies.

In dit comité werden gekozen de heeren J. B. van der Houven van Oordt, vice-president van den Raad van Indië, tot voorzitter, admiraal F. Pinke tot vice-president, K. F. van den Berg, directeur-secretaris van de Javasche bank tot secretaris, E. A. Zeilings, president van de Javasche bank tot thesaurier, terwijl als leden in het comité zitting zullen nemen de heeren J. P. Michielsen, legercommandant, D. Tolle-naar, directeur van binnenlandsch bestuur, R. de Kat, directeur van Gouvernements bedrijven, Mr. Andree de la Porte, procureur-generaal, R. Sasrowerdojo, patih van Batavia, monseigneur Luijpen, Dominee van Lingen, Jhr. J. C. van Reigersberg Versluis, L. J. Lambach, directeur van de K. P. M., A. F. Marmelstein, president van de factorij, Faubel, kolonel-luitenant, J. M. H. van Oosterzee, P. Landberg, P. A. de Nijs Bik, lid van den gemeenteraad van Batavia, Knouw Kim An, majoor der Chineezers, H. H. Kan, lid van den Gewestelijken raad.

PERSONALIA.

Luitenant ter zee Stroeve. †

De Ind. bladen melden den dood van den luitenant ter zee Stroeve, toegevoegd bij het exploratie op Zuid-Nieuw-Guinea.

Hij zou in de Geelvinksbaai door inboorlingen zijn gepijld en gedood.

Aan zijn vader, administrateur van de „Tabanan“, is reeds kennis gegeven van het treurige lot, zijn zoon overkomen.

Terug van Borneo.

Door de regeering is aangeeteekend, dat de generaal-majoor der infanterie C. H. van Rietschoten, wien in het begin van Aug. j.l. werd opgedragen om zich als regeerings-commissaris naar de residentie Westerafdeling van Borneo te begeven, wegens volbrenging van zijn taak gemachtigd is naar Java terug te keeren.

Voorts is aan genoemden opperofficier den dank der regeering betuigd voor de gewichtige diensten in zijne voormelde hoedanigheid aan den lande bewezen.

Het ontslag van den hoofdamtenaar H. E. Steinmetz.

Naar uit de officieele berichten blijkt, is met ultimo Sept. j.l. de hoofdamtenaar op wachtgeld H. E. Steinmetz, laatstelijk voorzitter van de hoofdcmissie van de mindere welvaartscommissie, onder dankbetuiging van de langdurige en vele diensten, door hem aan den lande bewezen, op verzoek eervol uit 's lands dienst ontslagen.

De heer Steinmetz heeft een hoogst eervolle loopbaan achter den rug; hij is de oudste der in dienst zijnde hoofdamtenaars. Reeds in 1872, dus 42 jaren geleden, trad hij, na in Nederland het grootambtenaarsexamen te hebben afgelegd, in 's lands dienst en onderscheidde zich kort daarna bij de bestrijding der veepest in West-Java.

Na de lagere rangen bij het binnenlandsch bestuur te hebben doorloopen werd hij, meer dan 20 jaren geleden, assistent-resident van Djombang. In deze betrekking heeft hij zich verdienstelijk gemaakt door de eerste proef te nemen met het eerst jaren later van gouvernementswege geëntameerd vraagstuk van het landbouweredietwezen ten behoeve van de inlandsche bevolking. Zijn stelsel bestond in het vormen van desa padivoorraden door vrijwillige bijdragen op het voetspoor van hetgeen in deze door den bekenden zendingeling Kruijt tot stand was gebracht in de christendesa Modjowarno.

Wat de heer Steinmetz gedurende zijn meer dan 10-jarige werkzaamheid als voorzitter van de welvaartscommissie heeft gepresteerd, vereischt hier geen uitvoerige uiteenzetting. In de omvangrijke welvaartverslagen is een schat van gegevens betreffende de economische toestanden gedurende het laatste decennium verzameld, welke raadpleging onmisbaar mag heeten voor een ieder, die zich een meer dan oppervlakkige kennis van Indië wil verwerven. Verlangend echter wordt door velen omgezien naar de verschijning van een beknopt zakelijk extract uit bedoelde verslagen, met de samenstelling waarvan reeds eenige jaren geleden op last van het ministerie van koloniën is begonnen, maar waarvan sedert niets meer is gehoord.

Het is een illusie van den heer Steinmetz geweest, nog eens zitting te mogen nemen in het hoogste indische staatscollege, in den raad van Ned.-Indië, waarin hij zeker door zijn enorme kennis een goed figuur zou hebben gemaakt. Moge het den werkzaam man vergund zijn nog lange jaren van zijn otium cum dignitate te genieten, zoo schrijft de „Java-bode“.

De nieuwe gewestelijke secretaris van Bantam.

De waarnemend secretaris van Soerabaja, J. E. Bark-

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleenin-
Prolongatie - Deposito - C. . . . .

Safe-Inrichting.

P. G. JANSSEN'S

Luxe Verhuur Auto's,

iederden dag disponibel voor ritten door **BELGIË**

Auto's voor Trouwgelegenheid
.....Maand-Auto's.....

Eenig Adres:
Koninginnegracht
1c,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.
H 852 en H 404.

Middelbare School v. Handel en Administratie.

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **F. TIJMSTRA.**

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELEN - VULPENHOUDERS
ROEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

PLAAT- EN KUNSTHANDEL

Spiegel- en Lijstenfabriek

GEKLEURDE EN ZWARTE GRAVURES EN ETSEN
IN RUIME KEUZE.

Billijke prijzen voor het Encadreeren van Olieverfschilderijen,
Gravures, Foto's, Platen, Teekeningen, enz.

P. J. CRAMWINCKEL Jr.
PIET HEINSTRAT 36, TEL. No. 1906.

Speciaal ingericht voor Export naar de Tropen.
VELE ATTESTEN VAN INDISCHE FAMILIES.

meijer, is benoemd tot assistent-resident-secretaris van Bantam, eene bevordering, die zeker allesszins verdient is, wanneer men in aanmerking neemt, dat de heer Barkmeijer zijne tegenwoordige functie reeds ongeveer 7 jaren bekleedt en te voren reeds eenige jaren referendaris was bij het departement B. B., terwijl zijn tijdgenooten — hij is van het examenjaar 1894 — allen of althans nagenoeg allen reeds assistent-resident zijn. Indien deze ambtenaar te voren bij het actieve B. B. gediend had en niet steeds in administratieve betrekkingen, zou hij reeds eerder assistent-resident zijn geweest. Nu was de eenige mogelijkheid te wachten totdat een der nog bestaande en geleidelijk af te schaffen betrekkingen van assistent-resident-secretaris, men heeft die thans alleen nog in Bantam, Rembang, Banjoemas en Madoera, open kwam.

De tegenwoordige assistent-resident-secretaris van Bantam, de heer G. C. D. Neumann, heeft die betrekking ruim 8 jaren waargenomen en verlaat 's lands dienst met pensioen.

Suriname.

De school voor de stroo- en vlechtterij te Paramaribo heeft ter gelegenheid van haar eenjarig bestaan een goed geslaagde tentoonstelling georganiseerd. In hetzelfde lokaal exposeerde ook de vlechtcurus van het Maria-patronaat.

Voor de fijnere hoeden wordt stroo gebruikt van de *Carludovica palmata*, die thans ook in Suriname wordt aangekweekt. De aanplant is er op berekend om de zusterkolonie Curaçao voor haar hoedenindustrie onafhankelijk te maken van Venezuela, vanwaar tot dusver het vlechtmateriaal wordt betrokken.

Voor de goedkoper soorten hoeden wordt gebruikt het stroo van den awarrapalm (*Astrocaryum segregatum*) en van den morisipalm (*Mauritia flexuosa*). Van den morisipalm vindt men in de Savannestreek van Suriname geheele wouden. Zoo b.v. in de streek tusschen den bovenloop van de Para-rivier en de Koropina-streek.

Wij zouden in overweging geven ook het stroo van de *Bactris*-soorten, die in Suriname in menigte voorkomen, te beproeven. Wellicht zijn ook de klimpalmen te gebruiken; deze zijn evenwel niet zoo algemeen als de morisi en de *Bactris*-soorten.

Wij zouden het voor de vrouwelijke bevolking van Suriname een zegen achten als de hoedenvlechterij er een algemeene huisindustrie werd.

* * *

Een andere, sedert eenige jaren te Paramaribo bestaande industrie heeft, volgens de jongste berichten, eenige uitbreiding ondergaan. De heer Tjong-Si-Fat n.l. heeft aan zijne chocoladefabriek verschillende machines toegevoegd, w.o. een kleine koelmachine, die ook in staat is 200 pond ijs in 10 uur te leveren. „Suriname” van 18 September, waaraan wij dit bericht ontleenen, roemt het product, waaraan de cacao-boter niet onttrokken wordt, als zuiver en uitstekend van smaak. Aan het hoofd der onderneming staat als deskundig leider de zoon van den eigenaar, die in Engeland gedurende 2 jaar zich van het bedrijf op de hoogte heeft gesteld.

* * *

In de vergadering van de Koloniale Staten van 16 September was o.m. aan de orde een motie van den heer Kraan, luidende:

De Koloniale Staten, overwegende dat voor den goeden gang van zaken bij de koloniale vaartuigen de wederinstelling van een afzonderlijk beheer van dezen tak van dienst noodig is; den wensch uitsprekende, dat zoo spoedig mogelijk stappen daartoe zullen worden genomen, gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie werd met 5 tegen 4 stemmen verworpen. Voorts heeft de heer May een motie ingediend, die bedoelt te komen tot een herziening van het door hem te hoog geachte notariats-tarief. Deze motie zal op een nader te bepalen dag worden behandeld.

De verordening ter voorkoming van ongemotiveerd oprispen van de prijzen van levensmiddelen is, naar de gouvern.-secretaris verklaarde, door het bestuur teruggenomen, daar met de mail een Koninklijk besluit was ontvangen, waarbij deze materie geregeld wordt.

De heer May betreurt het dat deze zaak bij Kon. besluit is geregeld.

* * *

In „De West” van 15 September lezen wij, dat de Lodewijk van Nassau (K. W. I. Mail) welke dien dag te Paramaribo aankwam, op ongeveer 100 mijl afstand van de Bermudas, de kapiteinsloep van het Deutsche oorlogsschip, de Karlsruhe heeft opgevischt. Het schip had op 12 Augustus de haven van Curaçao aangedaan om kolen in te nemen. Hoe de sloep verloren is geraakt is niet duidelijk; voor zooveel wij de oorlogsberichten gevolgd hebben is de Karlsruhe niet in gevecht geweest. Wel deelden de Curaçaosche bladen het gerucht mede, dat deze kruiser door den Franschen kruiser Condé in den grond geboord zou zijn.

* * *

In ons nummer van 8 October deelden wij mede, dat drie geneesheeren te Paramaribo, belast met de vaccinatie van onvernogenden en met den geneeskundigen dienst op de scholen, collectief hun ontslag hadden aangevraagd, omdat zij zich niet konden neerleggen bij de door het bestuur omtrent hunne bezoldiging genomen beslissing. Wij eindigden onze mededeeling, dat wij ons zouden onthouden

van commentaar op de houding van den geneeskundig inspecteur, waarmede de gouverneur zich heeft vereenigd. In „De West” van 18 September vinden wij nu een uitvoerig ingezonden stuk van de drie geneesheeren, getiteld „Ambtelijke overmoeden willekeur”, waarin het gebeurde wordt uiteengezet. Onze ruimte laat niet toe het geheele betoog terug te geven. Vier geneesheeren waren met de bovenbedoelde werkzaamheden belast ieder op eene bezoldiging van x gulden. In verband met de spoedige aftreding van een hunner werd bepaald, dat de drie overigen de werkzaamheden van den aftredende op zich zouden nemen zonder verhooging van hunne bezoldiging. Bij de vaststelling der Surinaamsche begroting in Nederland werd de betreffende post zoodanig verminderd, dat de bezoldiging van elk der drie geneesheeren niet meer dan $\frac{1}{2}$ x zou kunnen bedragen. Maar nu lezen we in een brief van den Gouverneur aan de drie geneesheeren, dat het denkbeeld steeds bij het bestuur heeft voorgezet om zoo lang de bedoelde diensten voorloopig aan hen bleven opgedragen bij uitvallen van één of meer (wij spatieëren) hunner, de werkzaamheden door de overblijvenden zouden worden verricht zonder verhooging van de aan elk hunner toegekende bezoldiging.

Volgens deze opvatting van het Bestuur was dus de mogelijkheid niet uitgesloten, dat ten slotte één geneesheer op een bezoldiging van $\frac{1}{2}$ x zou kunnen belast worden met het werk waarvoor aan 4 geneesheeren ieder x gulden was toegekend, d.i. één achtste van het oorspronkelijke bedrag.

Naar onze meening mag de Regeering niet dulden, dat dergelijke „denkbeelden” bij het Koloniaal Bestuur „voorzitten” en wij verwachten dan ook dat bij de behandeling van de Surinaamsche begroting in de Staten Generaal aan den Minister zal gevraagd worden wat er gedaan is om den gouverneur tot andere „denkbeelden” te brengen. Bezuiniging is goed, maar daar is aan alles een grens.

Curaçao.

De „Curaçaosche Crt.” van 2 Oct. j.l. schrijft: „Eindelijk is onze telegraphische verbinding met de buitenwereld door middel van den Franschen kabel, die sedert eenige maanden verstoord was, wederom hersteld. Telegrammen uit Europa en Amerika komen opnieuw zonder dagenlang oponthoud aan en zoo doende worden wij geregeld op de hoogte gehouden van de uiterst belangrijke gebeurtenissen, die zich thans in Europa afspelen”.

* * *

De „Amigoe di Curaçao” van 26 Sept. j.l. wijdde reeds een hoofdartikel aan het „Einde van den Oorlog”, dat dit blad toen nabij meende.

In hetzelfde blad lezen wij: „Met de „Prins Willem V” is uit Suriname de nieuwe Inspecteur van het Onderwijs, de heer H. Meerdink, aangekomen. Wij heeten Z.Ed. beleefdelijk welkom en wenschen hem veel succes bij zijn moeilijk werk.

De heer W. J. C. van Leeuwen treedt dus heden af als Inspecteur. Het spijt ons, dat de heer van Leeuwen het slachtoffer is geworden van de ongemotiveerde schoolcampagne; Z.Ed. had beter verdiend. Of de ontevredene klagers zich thans bevredigd zullen toonen met den heer Meerdink?”

„De Wekker” schrijft: „Algemeen is de wensch in de kolonie, dat het den nieuwen Inspecteur moge gelukken, zoodanige verbetering in onze onderwijsstoestanden aan te brengen, dat de aanzienlijke sommen gelds, welke jaarlijks besteed worden ter vorming van hoofd en hart van de kinderen der arme klassen, tot het beoogde doel mogen leiden”.

„Naar er bericht wordt, zal de heer C. K. Kesler, Hoofd van de Hendrikschool op dit eiland, tegen het einde van het loopend jaar naar Suriname vertrekken, om aldaar de onderwijsbetrekking te gaan vervullen, die opengevallen is door de benoeming van den heer H. Meerdink tot Inspecteur van het Onderwijs in deze kolonie”.

* * *

Blijkens de in de „Curaçaosche Crt.” opgenomen acte van oprichting zal te Willemstad een nieuwe ziekeninrichting onder den naam Sanatorium „Het Groene Kruis” in het leven worden geroepen.

* * *

Goede reis.

Onder dit opschrift schrijft de „Amigoe di Curaçao”: „De heer en mevrouw Hamelberg zijn 20 Sept. j.l. met de „Prins Frederik Hendrik” naar Nederland vertrokken

WAT DE INLANDER ZEGT.

Vorstelijke Huwelijksgeschenken.

De „Bintang Soerabaja” en andere Inl. bladen maken melding van de kostbare geschenken, die bij het aanstaande huwelijk van den Soesoehoenan van Soerakarta over en weer gegeven zullen worden. Bij de firma van Arcken en Co. op Rijswijk (Batavia) was o.a. de collectie te zien, die Zijne Hoogheid Pakoe Boewono X, Soesoehoenan van Soerakarta aan zijn bruid, een dochter van den Sultan van Djokdjakarta zal aanbieden, zoodat de geschenken, welke de Sultan aan zijn dochter zal geven. O.m. twee stel verguld zilveren theeserviezen met massief gouden lepeltjes, zes verguld zilveren presenteerbladen, gemaakt naar het oude model in vroeger jaren in zilver door het Nederl. Gouvernement aan de Ind. vorsten geschonken. In de plaats van het Nederlandsche wapen, dat op de oude zilveren bladen staat, prijkt op deze een door een soort van kroon, de Srinogroho, gedekt medaillon, waarin de letters P. B. X. Kraton Soerakarta, omkransd door kapas (fijne boomwol) en padi (rijsthalmen). Voorts 18 groote verguld zilveren glazen deksels, een met diamanten sterren versierd

Hillmer & Co.

Noordeinde 58. Tel. 1667

PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.- f 4.50.

Engelsche Hemden
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.

Rijke keuze DASSEN.
Gemaakte en Zelfbinders.

Schill & Capadose
Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVERZEKERING.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK

NIEUWE COLLECTIE
HOEDEN en PETTEN
J. F. VAN DER SMAN,
Weimarstraat 314 b.d. Herschelstraat. Den Haag.

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade n.r. 1. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Individuele Ongevallenverzekering,
Automobilverzekering, Enz. Enz.
VRAAGT PROSPECTUS.
Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

juweelenkistje en dito sirihsstel. Mooi van vorm is de kwispeldoor van massief goud. Prachtig zijn ook de kunstig gedreven met Javaansche motieven versierde sirihs-kokers, terwijl de sigarenkistjes door hun glasetsing iets zeer fijns hebben. Alle voorwerpen zijn op aanwijzing van den Vorst van Solo, naar door hem toegezonden modellen, in Europa gemaakt.

Een Droom?

In een „Ingezonden stuk” in de *Sinar Djawa* geeft A. S. een beschrijving van een droom, die hij onlangs had. Ik droomde, zoo schrijft hij, dat ik opzichter bij den waterstaat was geworden. Och wat een zaligheid; maar tevens bemerkte ik, dat mijn zachtzinnigheid verdwenen was en ik een ander karakter had aangenomen. Trotsch en overmoedig nam ik van mijn landgenooten geen notitie meer. Ik kreeg er lust in de koelies en de mandoers uit te schelden. Ik zocht en maakte allerlei aanmerkingen op hun werk, om maar de gelegenheid te hebben te twisten en te schelden. Het ondergeschikte personeel beschouwde en behandelde ik als slaven, die uitgezonden werden om voor mij melk, brood, boter en andere huishoudelijke artikelen te koopen. Steeds moest er elken ochtend één van hen bij mij thuis present zijn, om mij naar het bureau te vergezellen en dan de zware *fortevail* (portefeuille) met stukken wel $\frac{1}{4}$ dat jin zwaar, te dragen. Mijn personeel moest den geheelen dag doorwerken; van betaling voor overwerk geen sprake. Ik zelf ging dikwijls op de varkensjacht; een van de mandoers moest altijd mee. Hij behoeftte niet te werken, als hij mij maar goed hielp op de jacht. Verhooging van traktement kreeg hij dan wel. Wat ik voor het transport op de jacht nodig had, nam ik uit de kas, onder mijn beheer. Daarom kon ik ook een schrijver in dienst nemen, die mij in dit werk behulpzaam was en dien ik vertrouwen kon. Hij maakte valsche werkliften, bons en rekeningen op van loonen en materialen, die niet gepresteerd en niet geleverd, ook niet uitbetaald waren. Ik verdiende op deze wijze veel geld en nam een vrouwelijke klerk in mijn dienst, die niet zoozeer op het kantoor werkte als wel geheel ter mijner beschikking was. Waarlijk een goed leventje, dat van een opzichter bij den waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken!

Niet genoeg Holl.-Inlandsche scholen.

P. S. W. beklagt zich in de „*Pembrita Betawi*”, dat er niet genoeg scholen voor de Inlanders zijn. Te Soerabaja circuleert een lijst om handteekeningen te verzamelen voor een adres aan de Regeering om nog een Hollandsch Inlandsche school te dier plaatse te willen oprichten. Op de bestaande school waren voor dit jaar slechts 25 plaatsen beschikbaar en werden 150 aanvragen ontvangen; 125 leerlingen moesten dus, wegens plaatsgebrek, afgewezen worden! Werkelijk, twee Hollandsch Inlandsche scholen zouden voor Soerabaja niet te veel zijn”, schrijft hij. Waar moeten de kinderen anders naar toe? Op de Hollandsche scholen worden zij niet meer toegelaten, omdat er een Hollandsch-Inlandsche school is. Op deze school is geen plaats genoeg. Op de particuliere Hollandsche scholen is het schoolgeld te duur, niet te betalen voor den gewonen Javaan. Op de 2e klas Inlandsche scholen wordt het onderwijs niet voldoende geacht voor de eischen van den tegenwoordigen tijd.

Gebrek aan eensgezindheid.

Hetzelfde blad haalt wederom een staaltje aan van de z.i. weinige eensgezindheid onder de Inlanders. In Indië bestaat — aldus schrijver — de vereeniging „P. G. H. B.” van Inlandsche onderwijzers, „*Perhimpunan Goeroe Hindia Blanda*”. Nu hebben de onderwijzers in de Preanger zich afgescheiden en de P. G. P.: „*Pesamoean Goeroe Pasoendan*” gevormd, wijl zij niet wenschen gerekend te worden tot de onderwijzers van Javaansche geboorte of die, welke uit Ambon, Sumatra, Bali, Timor enz. afkomstig zijn en in de buitenbezittingen te werk gesteld worden.

Pemimpin anak negri.

De „*Oetoesan Melajoe*” maakt melding van een vergadering, die den 30en Juli j.l. in de Societeit *Madjoe* te Fort de Kock gehouden werd. Zij ging uit van de Inlandsche onderwijzers, met het doel een vereeniging op te richten, voor leiding en onderricht aan Inlanders, waaraan de naam van „*Pemimpin anak negri*” gegeven zou worden. 88 Inlandsche onderwijzers waren daarbij tegenwoordig, zoodat de heeren Inspecteurs *Lekkerkerker* en *Briel*. In verband hiermede zal het onderwijs op de scholen speciaal op karaktervorming ingericht worden. Daarbij zullen de onderwijzers zelf elkaar als vrouw en kinderen onderling steunen. Een voorloopig bestuur werd gekozen, bestaande uit: 1. Soetan *M'amoer*, 2. Soetan *Ibrahim*, 3. Datoe *Asiai* van *Oesali*, 4. Soetan *Pamoentjak*, 5. Agoes *Salim*. Men verwacht de toetreding van een groep Inlandsche Ambtenaren B.B. en Justitie alsmede van een groep handelaren; elke groep zal dan door een afzonderlijk bestuur vertegenwoordigd worden, maar allen te zamen zullen één Bond vormen, de „*Pemimpin anak negri*”.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Chineesche grieven.

De „*blanke pers*” — alzo de „*Sia Hwee Po*” — heeft wederom in een harer organen („*De Locomotief*”) beschuldigingen aan het adres der Chinezen in N. I. gericht, en wel in een artikel getiteld: „*Humeu-*

rige Chineezzen”, welke in hoofdzaak hierop neerkomen: Sedert het bestaan van de Chineesche Republiek zijn zij overmoedig geworden. Van alles wat er hier in N. I. gebeurt, geven zij onverwijld kennis aan de Regeering in China, zelfs per telegram. Zij veroorzaken niet zelden moeilijkheden aan de Indische Regeering. Dit is iets ongehoord brutaals. Onlangs weer hebben zij van den overval in een dobbelhuis te Semarang, waarbij een Chinees door de politie werd dood geschoten, op verholgen wijze melding gemaakt, terwijl de politie toch niet anders dan haar plicht deed en de Chineezzen slechts te geboorzamen hadden. De Chineezzen hebben hier te veel praats gekregen. Zij toch staan bekend als valsche munters, vervaardigers van valsche bankpapier, valsche loten enz. Beter ware het, zij hier in Ned. Indië niet werden aangetroffen.

„Hoort nu dien schreeuwerigen mond eens van de *blanke pers*”, zoo roept het Chineesche blad uit. In welk opzicht zijn wij overmoediger en waanwijzer dan de *bangsa sapan*? Wel zijn wij ons van onze eigenwaarde bewust geworden. Niet door het ontstaan van de Chineesche republiek, maar omdat wij wakker geworden zijn en nu weten, wat ons toekomt. *Lain doelo, lain sekarang* (andere tijden, andere zeden). Vroeger zwegen de Chineezzen altijd, wat hun ook overkwam; zij hadden slechts te accepteren. Dit is nu veranderd. De evolutie heeft ook ons aangegrepen en de slaperigheid is van onze oogen geweken. Wij spreken daar, waar wij meenen voor onze rechten te moeten opkomen. Mag dit niet? In welk opzicht hebben wij het der Indische Regeering moeilijk gemaakt? Steeds hebben wij haar als onze Meesteres beschouwd, aan wie wij hulp en tusschenkomst vroegen, als wij grieven hadden. Moet het maar stilzwijgend geaccepteerd worden, als de politie, uit onvoorzichtigheid, een Chinees doodschiet? Mag daarnaar geen ernstig en onpartijdig onderzoek ingesteld worden? Wat wordt er niet gedaan, als op deze wijze een *bangsa sapan* of ander hooggeplaatste zijn leven verliest? Heeft het leven van een Chinees dan geen waarde? 't Is alsof *De Locomotief* hier het heft in handen heeft. Nog steeds wordt de Chinees in Ned.-Indië als een minderwaardig wezen beschouwd. Wij kunnen niet beter doen dan aanhalen wat *Jeune Lim* uit *Madioen* in dit blad geschreven heeft, n.l. de woorden uitgesproken door den heer *J. N. Valkhoff*, oud-Directeur der Rijkshoogere burgerschool te Heerenveen: „wetende, dat de mensch niet voor de slavernij geboren is, wilde hij zich niet als slaaf laten behandelen”.

„Chineezzen, laten wij ons aaneensluiten, opdat wij niet als slaven behandeld worden!” Aldus eindigt het blad.

Chineezzen bij Burgerwacht of Vrijwilligerscorps.

De *Pewarta Soerabaja* haalt aan, wat de *Sin Po* geschreven heeft over het oprichten van burgerwachten en vrijwilligerscorpsen op verschillende plaatsen in N.-I., namelijk wat betreft het aandeel, dat de vreemde Oosterlingen, met name de Chineezzen, daarin moeten en kunnen nemen. Te dien aanzien kan men de Chineezzen in twee groepen verdeelen: 1e. zij, die er onverschillig bij zijn, of Indië al dan niet in het bezit van de Hollanders zal blijven, en 2e. zij, die daar niet alleen niet onverschillig en niet ongevoelig voor zijn, maar er alles voor over zouden hebben, dat de Hollanders de heerschappij blijven voeren over deze gewesten. Deze laatste groep heeft er natuurlijk belang bij, deel uit te maken van een corporatie, die zich gereed houdt, om, waar noodig, den vijand weerstand te bieden. De eerste groep is niet geneigd om tegen den vijand op te trekken. Maar toch heeft deze partij er belang bij zich te verdedigen en haar eigendommen te beschermen tegen slecht volk, dat van de verwarring in den strijd, die alle weerbare mannen oproept, gebruik maakt om de binnenlandsche rust te verstoren, te rooven, te plunderen en te moorden. Van de vrijwilligerscorpsen kan gezegd worden, dat deze moeten dienen, om, in samenwerking met de militaire macht, tegen den vijand te strijden; van de burgerwacht daarentegen, dat zij voor de inwendige rust en veiligheid moet zorg dragen. Dit zoo zijnde, kan ieder voor zichzelf te rade gaan, bij welke organisatie hij zich wil aansluiten. In elk geval is aansluiting noodig. In Europa, in landen, waar de dienstplicht bestaat, worden de vrijwilligerscorpsen gerekend te behooren tot de militaire macht en als zoodanig in den strijd en bij gevangenneming behandeld. In Indië, waar de dienstplicht niet bestaat, worden de vrijwilligers beschouwd als ongeregelde troepen, vrijbuiters of francitieurs, en als zoodanig zonder vorm van proces gefusileerd, als zij in handen van den vijand vallen, wat niet belet, over degenen, die goed en bloed voor het vaderland over hebben, om toch in de vrijwilligerscorpsen dienst te nemen.

Maar hoe is het nu verder met de Chineezzen gesteld? Zooals bekend, beschouwd de Chineesche Republiek alle Chineezzen, ook die welke buitenlands, in Indië, verkeeren, als hare onderdanen. Hieruit volgt, dat, wanneer Chineezzen in N.-I. zich tegen de Engelschen bijv. gingen verzetten, de Engelsche Regeering gerechtigd is tot de Chineesche, met wie zij op voet van vriendschap verkeert, de vraag te doen: op welken grond deze categorie van Chineezzen zich tegen Engeland gekeerd heeft? Het gevolg is dan weer, dat na den oorlog Engeland voor die daad schadevergoeding aan China zal vragen. Dergelijke handelwijze van Chineezzen in N. I. kan voor China tot verwikkelingen aanleiding geven. De schrijver geeft den Chineezzen, die zich hier (in N. I.) bij een vrijwilligerscorps aansluiten, dan ook in overweging om hiervan kennis te geven aan den Chineeschen consul, ten bewijze, dat zij zich als Nederlandsch onderdaan beschouwen en buiten

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, be-wijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

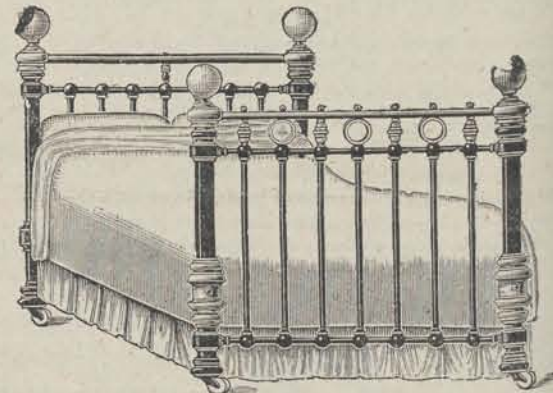
A. BONS,
v/h. F. J. Hübscher & Zonen,
Piet Heinstraat 129. - Teleph. Haag 6255.
Weder voorhanden groote voorraad van
het bekende degelijke
WINTERSCHOEISEL. Nieuwste collectie.
Ruime keuze.....

Magazijn INSULINDE
Spuistraat 62 - DEN HAAG - Telefoon 3687
Indische Uitrustingen
Nuwelijks-Uitzetten
Eigen Ateliers voor Maatwerk.
GROOTSTE KEUZE. GOEDKOOPSTE PRIJZEN.

F. W. VAN WIJK,
DAMES-KLEERMAKER.
TOLLENSSTRAAT 118 - TELEFOON 3235.
Speciaal adres voor: PLUCHE MANTELS,
BONTMANTELS en TAILOR-MADE COSTUMES
naar maat.

A. ASSENBERG,
Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten
GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz.
Columbusstraat 73, Den Haag.
Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.
Vlugge bediening.
Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald
en thuisbezorgd.
N.B. Prijscontour op aanvraag verkrijgbaar.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN
DEGELUK-ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH, enz.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCHER KERK
58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

het Chinese verband staan. Behalve deze verklaring, die zij aan den Chineesch consul afgeven, is het goed, dat zij een dergelijke verklaring, afgegeven door het hoofd van plaatselijk bestuur, bij zich houden, opdat ten allen tijde, zelfs bij overlijden, aan hun lichaam, het bewijs geleverd kan worden, dat zij als Nederlandsch onderdaan behandeld hebben, los van elke betrekking met China en diens regeering. Ten aanzien van de verplichtingen van de burgerwacht, brengt de schrijver in herinnering, dat deze, wanneer de plaats van militaire macht ontbloeit is, doordat deze tegen den vijand te veld is gestrokken, de gewone politiemacht, die alsdan niet toereikend is, ter zijde moet staan, om ronde diensten te verrichten en voornamelijk om de gouvernementsgebouwen te bewaken. De leden van de burgerwacht zullen dus zelf hunne huizen onbewaakt moeten achterlaten, wat wel een bezwaar is voor hen, die vrouw en kinderen hebben en geen mannelijke bloedverwanten om deze zoo noodig te verdedigen. Voor ongetrouwden is dit natuurlijk geen bezwaar. Schrijver geeft dus den raad om zeer omzichtig te zijn bij het doen eener keuze, en de noodige voorzorgsmaatregelen te nemen. Men zegge evenwel niet: „ik houd mij er buiten. In Indië dreigt toch geen gevaar”. Neen, men moet op alles bedacht zijn, ten einde als de nood aan den man komt, gereed te zijn en, in welke hoedanigheid dan ook, het land zijner inwoning en geboorte, van dienst te kunnen zijn.

Van Vreemde Koloniën.

Wat er ten slotte veranderen zal in de kaart der koloniën, wie zal 't zeggen, wie durft 't raden? Maar momenteel is de kleur van menige kolonie al gewijzigd.

Reeds den 9en Augustus streken de Engelschen hun veld over Togo. Vijf dagen later verschenen zij voor de hoofdstad van D. Oost-Afrika Dar es salem. Houdt de D. bezetting van Kiao tjoe zich kranig, om het D. erfachtgebied hebben de Japanners 7 eilanden bezet (2 September). Zij ondervinden hier zeker een weerstand zooals zij hem niet verwacht hebben.

In Samowa moest den 3en September de D. gouverneur capituleeren. 't Gelukte de Engelschen niet er het station voor draadloze telegrafie in bruikbaren staat in handen te krijgen. Sedert heeft de regeering van den Australischen statenbond er, uit naam van den koning van Groot Britannië, het bestuur georganiseerd. Een nieuw verschijnsel in de geschiedenis dit optreden van een kroonkolonie!

Een tiental dagen later werd Herberthöhe in den Bismarck-archipel onder Britsche vlag gebracht en den 25en van die maand volgde Friederich Wilhelmshafen in D. Nieuw Guinea, het land waar in de laatste jaren de D. wetenschap zoo menige vreedzame expeditie heen zond. Ter zelfder tijd gaf de hoofdstad van Kameroen zich over.

De Japanners hebben zich niet tot D. China bepaald, zij behaalden elders een gemakkelijker succes. In den Grooten Oceaan bezetten zij den 6en October Jaluit, den volgende dag Yap, het voorname station bij de Samowa groep.

De opstand van Maritz vlak bij de grens van Duitsch Z. W. Afrika zal geen verandering in de scheidingslijn brengen, groote kracht gaat er niet van uit. Sedert wij er de vorige week over schreven, hebben de gegevens vastgesteld, dat de aanslag inderdaad vooruit beraamd is geweest in overleg met de overheid in D. Zuid West Afrika. Hierdoor is ons oordeel over de handeling van den overste bepaald. Men moet hem dan als verrader beschouwen, want terwijl hij nog in dienst van de Unie van Z. A. was, heeft hij tegen deze samengespannen.

Duitschland weet bij de Walvischbaai zijn vlag te handhaven op Britsch terrein.

Groote daden zijn in de koloniën niet volvoerd. Wellicht zijn er echter wel persoonlijk grootsche daden verricht: verhalen, die op nadere bevestiging wachten, hebben reeds gesproken van heldhaftige gevechten en van de hooghartige houding van gouverneurs, die voor overmacht moesten zwichten, maar toch nog een goed figuur wisten te maken.

De Balkan, de Turksche politiek, roept weer de aandacht op. Griekenland lijft zonder veel te zeggen een lap van Zuid Albanië in. Albaneesche troepen trekken naar Epirus op. Italië bezet Walona. Het is te begrijpen, dat de Porte hierbij niet eenvoudig toeschouwer kan blijven. In haar huishoudelijke politiek legt de T. regeering het op toe, van de gunstige omstandigheden te profiteren, om haar land van vreemde smetten vrij te maken. Wij meenen reeds op eenige zetten in die richting. Nu heeft zij de internationale ambtenaren voor de volksgezondheid te Konstantinopel gedaan gegeven, zij wil deze wel als leden van den Turkschen gezondheidsdienst overnemen.

Maar met die overdaad van moeilijkheden in eigen gebied en buurt, zou men verwachten, dat de groote heer in Stamboul liefst vrij bleef van verdere internationale bemoeienis en dit nu lijkt toch geenszins het géval te wezen. Duitschland zou, de betekenis inziende, die een partij kiezen van het hoofd der mohamedanen kan hebben, Turkije uit zijn machteloosheid geholpen hebben door een aanzienlijken steun in geld. Turksche bladen bevatten een oproep aan de mohamedaansche troepen in Egypte, Tunis, Algiers, Fez onder Fransche vlag, die ook wel bestemd zal zijn zijn weg te vinden naar de mohamedaansche troepen, die de Rule brittania volgen. Daarin komt voor: „Alle slagen van het noodlot, die den Islam getrof-

fen hebben, zijn door Frankrijk, Engeland en Rusland veroorzaakt. De tijd is gekomen om zich te weren. De mohamedanen, die aan den kant der vijanden des geloofs strijden, wekken den toorn van Allah". Niet vermeld is of aan deze proclamatie in eenig opzicht een officieel karakter gegeven is, maar in Turkije is het onderscheid tusschen officieel en oogluikend toegelaten vaak uiterst gering.

Aan de Turksche regeering wordt het voornemen toegeschreven het Fransche protectoraat over de christenen in de Levant niet meer te erkennen, de ambtenaren zouden reeds bevelen in dien geest ontvangen hebben.

Wij hebben ons nu ook het onlangs gebeurde te herinneren bij de receptie ten paleize te Constantinopel, waar de Britsche gezant den khedive van Egypte een aanzegging deed tot heengaan, waarop deze antwoordde van de Britsche regeering geen bevelen behoeven te aanvaarden. Het leek toen of dit met een sissers zou afloopen. Maar er zijn nu teekenen, die het anders aangeven.

Eerst heeft Engeland uit de nabijheid van 't Suezkanaal de schepen geweerd, die het belemmerend oordeelde voor zijn vrijheid van handelen. Daarna heeft het de mohamedaansche troepen, die het eerst zelfs van elders daarheen had ontboden, weer een andere bestemming gegeven. Een heen en weer reizen en zenden, dat toch niet zonder bedoeling gedaan zal worden in dezen tijd. Hetzelfde geldt voor de Canadeesche troepen, die in Groot Britannië aangekomen, zeker niet als de aangewezenen waren om dadelijk ver in den vreemde gezonden te worden, indien dit niet met een bijzondere bestemming was. Er zijn nu aan de beide oevers van het Suezkanaal 14000 man Engelsch-Canadeesche troepen samengetrokken.

Van Turksche zijde wordt de overbrenging van deze legermacht, zonder voorkennis van de Porte, als een schending beschouwd van de bestaande overeenkomst, een voorbijgaan dat samenvalt met een ander, nam. met het aangaan van een leening van 5 miljoen voor landbouwdoeleinden(?) in Egypte. Hiervoor zou de toestemming van de Turksche regeering noodig zijn geweest.

Hierbij voegen wij het stellen van de scheepsmacht der verbonden mogendheden in de Zwarte Zee onder eenhoofdige leiding, waarvoor een Britsche vlaggeofficier aangewezen is, en het instellen van een bewakingsdienst aan de Turksche kust van de Roode Zee door verscheidene Engelsche kruisers.

Men ziet het, buskruit genoeg, buskruit te veel. Zal de vonk inslaan?

De ellende, die de Balkan pas voor oogen heeft gehad, de ellende van den oorlog in Oost- en West-Europa, zij ontmoedigen nog niemand. De tegenvallers, de onzekerheid, zij weerhouden nog niemand om andermaal het heden en de toekomst van het land aan de oorlogskans toe te vertrouwen.

Terwijl in Europa de strijd voor een groot deel afhangt van het uithoudensvermogen en dus van de sterkte ook der beschikbare troepenmacht, laat Frankrijk niet alleen de bezetting van 40000 man in Marokko, maar zendt Engeland een sterke macht naar Egypte om er zijn protectoraat in meer hechten vorm om te zetten.

Zal het gevaar voor de uitbreiding van den oorlog door deze tijdige versterking bezworen worden? Wij vreesden stellig Portugal mee in den strijd gemengd te zien, dit schijnt nu, zij 't al door binnenlandsch vuur, afgeleid te zijn. Zal er in en om 't Turksche gebied ook een bliksem-afleiding werken? Wij hopen 't beste, maar vreezen en verwachten het ergste.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

De 4de aflevering van deel 54 van het Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië bevat o.m.: Verslag van het wetenschappelijk gedeelte der vergaderingen van de Vereniging tot bevordering der geneeskundige wetenschappen, te Batavia gehouden. — Iets over Röntgentherapie, door A. van Vliet. — Dierlijke entamoeben uit Deli, door N. H. Swellingrebel. — Eenige opmerkingen over het voortduren van pokkenepidemieën, door W. A. Bongers. — Jaarverslag over de werkzaamheden van het bureau van den gezondheidsdienst te Batavia in het jaar 1913, door G. J. Krediet.

Het verslag van den heer Krediet verdient volle aandacht, vooral van de autoriteiten, die invloed kunnen uitoefenen op den gezondheidsdienst te Batavia. Waar de pest nu reeds 3 jaar op Java woedt, klinkt het bedroevend den schrijver te hooren verklaren: „De eenige ziekeninrichting, die bij onzen dienst in (medisch) beheer is, is de pestbarak, die evenwel tot nu toe uitsluitend wordt gebruikt voor de isolatie van Inlandsche en Chineseesche pokkenpatiënten met hunne familie. Voor de isolatie van pestlijders zouden de barakken ook allerminst geschikt zijn. Het terrein wemelt van ratten, de bultzakken worden in de goedgangen door deze beesten opgevreten. De barakken zelf zijn tochtig, moeilijk te desinfecteeren en voor het meerendeel te groot om eventueel te verbranden. Goede badgelegenheden ontbreken. De afwatering is slecht. De daken lekken. De muskietengaafluitingen zijn zonder uitzondering vergaan en bovendien onoordeelkundig aangebracht. Kortom, deze barakken mogen nog hunne diensten bewijzen voor de isolatie van Inlandsche pokkenlijders, die, aan dergelijke woningtoestanden in hunne kampongs gewend, er hier genoegen mede nemen, zij zijn een parodie op pestbarakken". De schrijver is dan ook van meening, dat mocht onverhoopt plotseling de pestziekte te Batavia zich vertoonen, zij het ook alleen door geïmporteerde gevallen, „wij hier vrijwel onvoorbereid zijn deze ziekte waardig te ontvangen".

Een merkwaardige steen te Tandjoeng.

In het jongste verslag van den oudheidskundigen dienst in Nederlandsch-Indië, vertelt Dr. Ph. C. van Ronkel bijzonderheden van een merkwaardigen steen (waarschijnlijk een meteorsteen en dan dus metaal), aangetroffen te Tandjoeng bij Fort van der Capellen. Het voorwerp bevindt zich

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

GESCHER & KEMPER

ROTTERDAM - BREDA

AMSTERDAM - ARNHEM

TAPIJTHANDEL EN COMPLETE MEUBILEERING

VLAMINGSTR. 22. DEN HAAG

Gebroeders Domhoff

Hofkleermakers van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

's-Gravenhage

Rotterdam

Parkstraat 8.

Mosseltrap 5-6-7.

Heeren- en Dames-Kleermakerij.
Uitrustingen voor Oost- en West-Indië.
Uniformen voor Zee- en Landmacht.
Rij- en Automobielkleeding.
Galakleeding en Ambtsgewaden.

Amsterdam

Nijmegen

Heerengracht 422.

Graafsche weg 9.

Sigaren-Magazijn

„TRIO“

Lange Poten 19

Den Haag.

Speciaal adres voor Java Cigaretten

MAC GILLAVRY

van DJATI ROENGGO.

LEVERING VAN ALLE STUDIEBOEKEN.

School-, Schrijf- en Teekenbehoeften,

benodigd voor de H. B. S., Gymnasium en andere Inrichtingen van Onderwijs.

(Kasten en etiketteeren gratis).

Boek- en Kantoorboekhandel.

E. VAN ANDEL,

voorb. S. M. VAN DELDEN.

WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suezkade.

DEN HAAG

N.V. Kleermakerij voorh. C. J. THEUNISSEN

HUIS EERSTE RANG

Noordeinde 39 - Telefoon HAAG 3190. - 's-Gravenhage

PRIMA ENGELSCHES STOFFEN.

SNIT EN STOF GEGARANDEERD.

AMBTSGEWADEN, HOFKLEEDING, LIVREIËN.

ABONNEMENTEN

Beleefd aanbevelend, G. H. PEETERS, Directeur

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTR. 42

ELANDSTR. 17.

Tel. 4683.

Verhuren

Stemmen

A. LAARMAN,

Valeriusstraat 106.

Koningstraat 112,

Witte de Withstraat hoek Da Costastrat.

DEN HAAG.

KOFFIE - THEE.

Kruideniers-, Grutterswaren en Comestibles

in het huis van zekeren dateroek Bandaro Kajo, onder de bijzondere bewaking van een oude vrouw, die het vertoont aan allen, die er een gelofte aan komen afleggen, en gaarne de daartoe medegebrachte gaven van ooft of geld, gewoonlijk 10 cents, in ontvangst neemt. In 1912 is de „steen“ onder haar geleide naar den pakan malim te Fort de Kock gebracht, waar zij van de velen, die voor het herstel van zieke kinderen of voor het afweten van misgewas er geloften aan kwamen doen, zooveel ontving, dat zij met f 200.— verdienste kon terugkeeren. Bij het te voorschijn halen van het stuk, brandt de oude benzoë en beweegt het daarmede gevulde schoteltje driemaal er omheen.

Een te Sawah Loento gevestigde delfstofkundige meent, dat het voorwerp, dat zich voor het leekenoog voordoeft als een blok rood koper, een meteorsteen is. Aan beide zijden bevinden zich inkrassingen, waarvan enkele aan kunstloze versiering, andere aan op letters gelijkende figuren doen denken. Het voorwerp, door de bevolking Batoo Pandapatan genoemd is elipsvormig, in grootte afmeting 60 c.M., in de kleinste 40 c.M., in dikte hoogstens 20 c.M. metende.

De „steen“ is gefotografeerd door den heer E. Jacobson; een afdruk er van vergezelt de mededeelingen van Dr van Ronkel.

Besmette plaatsen en landstreken in Ned.-Indië.

In aansluiting bij vorige opgaven in het Kol. Weekblad laten we hieronder volgen een lijst van plaatsen en landstreken in Ned.-Indië, welke op 1 September 1914 besmet waren verklaard (ontleend aan Bulletin No. 101 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië).

Plaats of Landstreek.	Gewest.	Ziekte.	Datum van ingang der besmet verklaring.
Malang, Penanggoengan, Senggoeroeh, Gondanglogi, Karanglooe (met uitzondering van het gehucht Melling) districten in de afdeeling Malang.	Pasoeroean	pest	5-4-1911
Toeren (district).	"	"	9-4-1911
Toeloengagoeg (afdeelingshoofdplaats).	Kediri	"	6-2-1912
Kediri (hoofdplaats).	"	"	6-8-1912
Soerabaja (zeepplaats).	Soerabaja	"	17-12-1912
Goerah (onderdistrictshoofdplaats).	Kediri	"	24-12-1912
Paroe (district).	"	"	31-12-1912
Madioen (hoofdplaats).	Madioen	"	3-2-1913
Kepoeh en Ngoedjang (desa's in de afdeeling Toeloengagoeng).	Kediri	"	23-5-1913
Bakalan en Bantjan (desa's in het district Modjoroto).	"	"	21-7-1913
Ngangdoek (afd. hoofdplaats).	"	"	1-8-1913
Gorangang (district).	Madioen	"	16-8-1913
Betek, Dempelan en Nglamban (desa's in de afdeeling Madioen).	"	"	7-11-1913
Menganti (onderdistrict).	Soerabaja	"	19-2-1914
Maospati (district).	Madioen	"	4-3-1914
Pontianak (zeepplaats).	W. afd. Borneo	pokken	25-3-1914
Kedamean (onderdistrict).	Soerabaja	pest	25-3-1914
Karangpiling (onderdistrict).	"	"	23-4-1914
Pakis (district).	Pasoeroean	"	12-6-1914
Harungaoel (kampung in de onderafdeeling Semeloengoen).	Oostkust v. Sumatra.	cholera	30-6-1914
Klambr (kampung in de onderafdeeling Serdang).	"	pokken	15-7-1914
Bakalan (afdeeling Lamongan).	Soerabaja	pest	22-7-1914
Makassar (zeepplaats).	Celebes en Onderhoorigheden	cholera	20-7-1914
Tegalsari (onderdistrict).	Pekalongan	pokken	29-7-1914
Tambaklungon (onderdistrict).	Soerabaja	pest	1-8-1914
Palembang (zeepplaats).	Palembang	cholera	3-8-1914
Ogang en Komering (onderafdeelingen).	"	"	20-8-1914
Manpawa.	W. afd. Borneo	pokken	21-8-1914
Wonotjolo, Bebekan en Ngelom (desa's in de afdeeling Sidoarjo).	Soerabaja	pest	25-8-1914

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

Inhoud der Aug.-aflevering: De Europeesche oorlogen van een economisch standpunt bekeken. — J. J. Benjamin f. — J. J. Benjamin en de suikercultuur. — Een selectiestation voor meerjarige gewassen in Nederlandsch-Indië. — Serehof zeefvatenziekte in de suiker. — De voorlichtingsdienst van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel ten behoeve van den landbouw der inlandische bevolking in Nederlandsch-Indië. — De Nederlandsch-Indische Veeartsenij school te Buitenzorg. — Het Veeartsenijkundig Laboratorium in Ned.-Indië. — De wereldhandel in bananen. — Nieuwe boeken. — Belangrijke jaarverslagen. — Sprokkelingen.

Een gids voor het personeel der Staats-spoorwegen in Indië.

Bij den Javaschen Boekhandel en Drukkerij te Batavia, verscheen eene „Verzameling van gegevens ten behoeve van het personeel der Staats-spoorwegen in Nederlandsch-Indië, hetwelk zich voor de dienstexamens wenscht te bekwamen“. De schrijver, de heer H. G. van Os, heeft getracht in korte ruimte de hoofdlijnen weer te geven van de bestuursinrichting van Nederland en Ned.-Indië, de nieuwste bepalingen op het gebied van verloven, wachtgeld, nonactiviteitsstrafementen, pensioenen, enz.; tevens bevat het boek eene verzameling van sinds ter bewerking opgegeven examen-opgaven.

Het werk maakt den indruk, dat het voor belanghebbenden een bevredigende gids zal wezen; alleen schijnt ons het formaat (groot kwarto) wat onhandig.

De Economist.

De October-aflevering van „De Economist“ bevat onder het opschrift „Bruto of Netto“ eene verhandeling van Prof. Mr. D. van Blom, waarin critiek wordt geoefend op het betoog van Mr. Marchant (Vragen des Tijds, September-afl.), dat beoogde; voorziening in de Indische behoeften door ruimer heffing van uitvoerrechten. De heer v. Blom meent, dat in die behoeften, gelijk ook reeds door mr. van Deventer in de Gids was betoogd, door moederland en kolonie zal

zijn te voorzien, doch dat voor zooveel de laatste betreft, de weg, waarlangs het doel te bereiken valt, niet mag gezocht worden in reactionairen terugkeer tot de heffing van uitvoerrechten, doch gewezen is door de inkomstenbelasting, in 1908 door minister Fock ingevoerd. De heer van Blom wijst, ten opzichte van het „drainage-verwijt“, ook door mr. Marchant tot de Indische nijverheid gericht, voor zooveel den voor uitvoer werkenden landbouw betreft, op de overdrijving, waaraan de klagers zich plegen schuldig te maken. Het westersch kapitaal put den rijkdom van Java niet uit, ontwikkelt hem integendeel, ook ten bate der inlanders, wien het loonende werkgelegenheid brengt, betere vervoermiddelen, prijsdaling van allerlei invoerartikelen, in het algemeen verbetering der voortbrenging en economischen vooruitgang, ook hunner samenleving. Geheel ongeoorloofd is de vergelijking tusschen de vroegere batige sloten, en de winsten, door westersch kapitaal uit Indië getrokken, vergelijking, waarbij mr. Marchant bovendien de onbegrijpelijke vergissing begaat, de laatstgenoemde te meten naar den omvang van den uitvoer uit Indië. Volkomen juist is het natuurlijk, de in Indië verdiende winsten te belasten, en hun goeddeels de kosten te doen dragen van het bestuur, dat die verdiensten mogelijk hielp maken. Maar uitvoerrechten zijn, uitzonderingsgevallen daargelaten, het denkbaar slechtste middel om dit doel te bereiken. Zij beperken den uitvoer, dus de mogelijkheid tot loonende bedrijfsuitoefening en doen dit op ruwe, onbewaand manier.

Een uitvoerig overzicht van het artikel van Prof. van Blom bevat de „N. R. Crt.“ van 21 dezer, waaraan het bovenstaande gedeeltelijk is ontleend.

De kustverlichting van Ned.-Indië.

In een eilanden-rijk als Insulinde, waarop het internationale scheepvaartverkeer zulk een belangrijke rol vervult, is een goede kustverlichting een eerste vereischte. Om den vreemdeling te overtuigen, dat in onze Oost die tak van dienst er dan ook wezen mag, is in de Engelsche taal een officieele publicatie verschenen (te Weltevreden, bij Albrecht en Co.), bestemd voor de a.s. tentoonstelling te San Francisco. De titel van het geïllustreerde geschrift luidt: „Coast lighting in the Netherlands East Indies. Published by the „Scheepvaart“ Service at Batavia, on the occasion of the International Exhibition at San Francisco in 1915“.

Koloniaal Instituut.

De dagbladen (en ook de Ind. Merc. van 23 Oct. j.l.), bevatten het volgende bericht.

Naar wij vernemen heeft het Koloniaal Instituut voor zijn afdeling Tropische hygiëne op een belangrijke aanwinst te wijzen. Voor rekening dier instelling werd verleden jaar een wasmodellenmaker, een zoogenaamd moulageur, naar Indië uitgezonden om onder toezicht van de doctoren Schuffner en Kuenen in Deli, die daartoe welwillend hun medewerking hadden aangeboden, bij een groot aantal lijdens aan tropische huidziekten (zoals framboesia tropica, lepra, schimmelziekte, beenzweren enz.) wasmodellen van ziekelijk veranderde lichaamsdeelen te vervaardigen. Deze zending is zeer geslaagd gebleken.

Het Koloniaal Instituut is thans in het bezit van een verzameling moulages, die in haar technische volmaaktheid — de wasafdruk van den gipsvorm geeft de fijnste huidstructuren weer — de natuurlijke aandoening op treffende wijze afbeelden; voorloopig is zij, nadat de afzonderlijke voorwerpen in vitrines zijn geplaatst, in het tijdelijk bureau der afdeling tropische hygiëne opgeborgen, om later, na de in het volgende jaar verwachte opening der afdeling, die zooals men weet, beschikking krijgt over een der vleugels van het thans in aanbouw zijnde Hygiënisch Instituut der Universiteit, in het museum van dat instituut te worden geplaatst. Zonder twijfel zal deze op haar gebied geheel eenige collectie bij de uitvoering van het onderwijsprogramma in tropische ziektekunde, dat door het Koloniaal Instituut wordt voorbereid, van groote betekenis blijken.

De Indische Mercurus.

Hoofdinhoud van No. 42: „Het gebruik van water Lij het tappen“ en „het tappen van hevea“. Antwoord aan den heer Dr. A. J. Uité, door Fr. Th. Brederode. — De groote problemen der koffiecultuur. — Koffievalorisatie, door Dr. J. Dekker. — Volkscredietwezen in Ned.-Indië. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen en de overige wekelijksche rubrieken.

Ingezonden.

Rauten-strauch Joest-Museum, Cöln, 21 Oktober 1914. Ubierring 45.

Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad „Oost en West“, 's-Gravenhage.

Sehr geehrte Redaktion!

Die Bemerkungen, die in No. 42 Ihres geschätzten Blattes an den Abdruck meines Briefes vom 29. September geknüpft sind, veranlassen mich zu einer Entgegnung.

Der geehrte Verfasser der Rubrik „Van Vreemde Koloniën“ hätte mir wohl so viel Selbstkritik zutrauen dürfen, dass ich mich nicht innerhalb weniger Zeilen in Widersprüche verwickeln werde. Das, was ich sagen wollte und was meines Erachtens trotz der dem Charakter jener Rubrik angepassten Kürze nicht missverstehen war, ist folgendes: Deutschland hat sich nicht zur Beschönigung von ihm vorgeworfenen Greuelthaten auf überseeische Greuel seiner Gegner berufen und damit die eigne Schuld zugegeben. Was es getan hat (keine Greuelthaten!), war einem sich unzüviliert gebärdenden Feind gegenüber gerechtfertigt und bedarf keiner Verteidigung. Den letzten Gedanken habe ich mit einem ethnologischen Vergleich verquickt, der dem Leserkreise Ihres Blattes angepasst war und besonders eindringlich, aber kurz die Sachlage beleuchten sollte. Hier nun zu sagen, wie es der Verfasser jener Rubrik tut, dass meine Erklärung des deutschen Vorgehens in Belgien doch wiederum eine Beschönigung von Greuelthaten mit Berufung auf die Greuel anderer sei, lässt gerade auf seiner Seite die bei den sich bekämpfenden Nationen für fast unmöglich erklärte Objektivität vermissen. Denn ich habe überhaupt keine Greuelthaten beschönigt, weil solche von den Deutschen trotz aller militärischen Schärfe nach der eingehenden Untersuchung ganz Unparteiischer (z. B. führender nord-amerikanischer Journalisten) nicht begangen worden sind. Es ist doch auf alle Fälle etwas anderes, ob ich Greuel verübe und mich dann nachträglich auf die früher einmal begangenen, damit aber in gar keinem ursächlichen Zusammenhang stehenden Greuel anderer berufe oder ob ich zur Unterdrückung von Greueln harte, aber gerechtfertigte Massregeln ergreife und sie als eine notwendige Folge jener

Venduhuis „Die Haghe“ Scheveningsche Veer 21 DEN HAAG.

Alle dagen gelegenheid tot inbrengen van goederen.

Veilingsconditie: Men betaalt 4 pCt. van de ten verkoop ingezonden goederen. DE DIRECTIE.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor. Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

Th. VAN LEIPSIG, Delft, Wijnhaven 3
Boekdrukkerij, Kantoorboekhandel, Lederwaren, enz.

Moore's Vulpenhouder

beslist niet lekkend. . . . . f 7.00
Zending franco tegen postwissel. — — — — —
Rembours 15 cents verhooging

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.

Magazijn van Gouden en Zilveren werken. REPARATIE-ATELIER.
Opmaken van Tafelzilver.
Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstraat DEN HAAG.

Modelhuis SWEELINCK

COMPLETE MEUBILEERING
Speciaal adres voor Repatriëerenden
Sweelinckplein 46 - - Den Haag
JOH. J. RIJPSRA & Co

Dames- en Kinderkleding
naar maat.

Elegante Staalcollecties en Mode-Journalen
Moderniseeren..... Repareeren

Mad^lo v. d. VELDE, Jac. Gillesstraat 29, - DEN HAAG

FABRIEK VAN GESCHILDERDE MEUBELN

- G. J. LAMERS -
Prinsegracht 114, Den Haag.
Levert direct aan particulieren alle soorten MEUBELN, tegen fabrieksprijzen. . . . .

A. J. LINNEWEEVER,

Westende 32a - 's-Gravenhage.
Orthopaedisch Schoenmaker
KURKVERHOOGINGEN
OP VERSCHILLENDE MANIEREN.
Laarzen met baleinen, Laarzen met steunwerk, Beugels laarzen, enz. enz.

Marque Déposée „AU-CONDOR“

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.
FRED. MOMMAERTS-DEGELLER
Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
Exportation Importation
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Ornel erkläre, Ersteres sollte Deutschland nach den Ausführungen in Ihrer No. 39 getan haben, und gegen diese unerwiesene Behauptung habe ich mich gewandt; letzteres heb es getan, und ich bin überzeugt objectiv geblieben zu sein, wenn ich von der Unmöglichkeit ausging, dass beides op eine Stufe gestellt werden könnte.

Ich bitte Sie um die Liebenswürdigeit auch diese Zeilen in Ihr geschätztes Blatt aufnehmen zu wollen.

Mit dem Ausdrücke vorzüglicher Hochachtung,
Direktor Prof. Dr. FOY.

Antwoord van den schrijver van de rubriek „Van Vreemde Koloniën”.

Moeten wij nu gaan kibbelen? Ben ik niet objectief? Gij zijt zelf niet objectief? Laat ons toch bij de zaak blijven. De Deutsche troepen zijn in de bladen beschuldigd gruwelen bedreven te hebben. Daarop is van Deutsche zijde geantwoord en daarbij zijn gruwelen, door Engeland in den Boerenoorlog, door België in de Kongo gepleegd, als wederwijkt te berde gebracht. Toen stelde ik de vraag: of hierin niet eerder een zelfbeschuldiging dan een verontschuldigings ligt opgesloten?

Nu zegt Professor Dr. Foy, dat, wat door de tegenpartij geschied, wel gruwelen zijn geweest, maar dat hetgeen Duitsland deed, slechts gerechtvaardigde harde maatregelen waren, terwijl hij beweert, dat mijn artikel D. gruwelen zou hebben laten verrichten en zich daarna op vroeger, anders bedreven gruwelen zou hebben laten beroepen. Maar ik moet 't een en 't ander voor zijn rekening laten. Ik heb slechts deze overdenking gemaakt: hij, die een daad vergoelijk door een ander iets dergelijks te verwijten, beschuldigt zich, in stede van zich te verontschuldigen. Professor Foy moge dit kwalijk nemen, aan allen, die de zaak, welke hij als rechtvaardig beschouwt, door een ondeugdelijk pleitvoet bedorven hebben, maar zijn toorn is ten onrechte tegen mij gericht, die eerlijk onpartijdig wil zijn en blijven.

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

Naam	Contributie
E. E. Blaauw, 's-Gravenhage.	f 2.50
F. F. Damsté, Aassistent-Resident, Den Haag.	„ 2.50
H. Dué, le Luit.-Magm. N.-I. L., Nijmegen.	„ 2.50
J. van der Dussen, Onderwijzer N.-I., Middelburg.	„ 2.50
J. Egter van Wissekerke, O.-I. Ambt., Den Haag.	„ 3.—
A. Ezerman, Onderwijzer N.-I., Amsterdam.	„ 2.—
H. de Freytag, Ingenieur B.O.W. N.-I., Den Haag.	„ 2.50
W. de Graaff, Griffier Landraad N.-I., Zandvoort.	„ 2.50
M. Haije, Onderwijzer te kl. N.-I., Amsterdam.	„ 2.50
Lekkerkerker, Adj.-Insp. Inl. Onderw., Leiden.	„ 2.50
J. van Lier, Inspect. v. d. Arbeid N.-I., Den Haag.	„ 2.50
van Noort, Onderw. te kl. N.-I., Warmond.	„ 2.50
A. van Oort, Ing. te kl. B.O.W. N.-I., Amsterdam.	„ 2.50
H. Ridderhof, Onderwijzer N.-I., Utrecht.	„ 2.50
R. Wollrabe, Architect B.O.W., Den Haag.	„ 2.50

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Het door het Koloniaal Instituut uitgegeven werk „Dr. A. H. Blaauw, De Tropische natuur” is voor alle leden van Koloniale Vereenigingen verkrijgbaar tegen den gereduceerden prijs van f 2.50 ingenaaid en f 3.— gebonden, mits rechtstreeks besteld aan de Bibliotheek van dat Instituut, Dreef, Haarlem.

In de leeszaal der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, liggen ter lezing:

1. „Der Kriegausbruch 1914, Thron- und Kanzlerrede, Denkschrift und Aktenstücke.”
2. Het Russisch Oranjeboek: „De oorsprong van den oorlog.”
3. Het Belgisch Grijsboek: „België betrokken in den oorlog.”

Bij Kon. Besluit d.d. 3 Oct. 1914, No. 69, werden de door het Dag. Bestuur, namens de Alg. vergadering aangevraagde statuten-wijzigingen onveranderd goedgekeurd.

Deze wijzigingen zijn:

Art. 5.

De 4e alinea luidt thans:

„Leden zijn zij, die eene jaarlijksche contributie van minstens f 2.50 betalen, met dien verstande, dat zij, die reeds lid zijn op f 1.—, f 1.50 of f 2.— 's jaars, tot geen hogere contributie verplicht zijn.”

Als laatste alinea is aan dit art. toegevoegd:

„Leerlingen van inrichtingen van M.U.L.O., middelbaar- of gymnasium onderwijs en van vakscholen, kunnen tegen betaling eener jaarlijksche contributie van minder dan f 2.50, met een minimum van f 0.50, het recht verkrijgen, de van de Vereeniging uitgaande vergaderingen, lezingen, enz. bij te wonen: Zij hebben geen stemrecht en ontvangen niet het orgaan der Vereeniging. Op de contributie dezer jongelieden is het bepaalde in art. 13 niet toepasselijk.”

Art. 10.

De laatste drie alinea's worden vervangen door de navolgende vier alinea's:

„De binnen het gebied eener afdeeling wonende leden

der Vereeniging staan geldelijk en administratief onder het bestuur dier afdeeling. Hierop kan echter door het hoofdbestuur uitzondering worden gemaakt voor afdeelingen van bijzondere corporaties, als b.v. studenten- of jongelieden-afdeelingen”.

„De buiten eenige afdeeling wonende leden staan geldelijk en administratief onder het hoofdbestuur der Vereeniging, met dien verstande, dat aan iemand, lid zijnde eener afdeeling, bij verhuizing naar eene plaats niet tot eenige afdeeling behorende, op zijn daartoe aan het hoofdbestuur gedaan verzoek, door dat bestuur kan worden vergund als lid dier afdeeling beschouwd te blijven.”

„Het grensgebied der afdeelingen wordt, in overleg met de afdeelingsbesturen, door het hoofdbestuur vastgesteld.”

„Geschillen omtrent het bepaalde in de laatstvoorgaande drie alinea's, worden beslist door het hoofdbestuur.”

Vergadering van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” op Zaterdag 31 October 1914, om 2 uur n.m. in het gebouw der afdeeling 's-Gravenhage, Laan van Meerdervoort 187, aldaar.

Agenda:

1. Notulen van de vorige vergadering. (Zie K. W. van 23 Juli j.l. No. 30).
2. Bespreking van den financieelen toestand der Vereeniging.
3. Bespreking van den toestand van het Koloniaal Arbeids- en Informatie-bureau „Oost en West”.
4. Bespreking van de voorstellen van den heer J. Polak omtrent Koloniale tentoonstellingen.
5. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,

E. F. GROOSS.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 18 September 1914, No. 75.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzer J. Rood.
Benoemd: tot magazijnmeester bij de Ombilinmijnen J. van de Giessen, tot directeur van de hogere kweekschool voor inlandse onderwijzers te Poerwodjo J. D. Winnen, tot onderwijzer aldaar G. A. J. Koest, tot administrateur bij de Banka-tinwinning J. G. Blijdendijk, tot assistent-resident, secretaris der residentie Bantam J. E. Barkmeijer.
Gesteld: ter beschikking van den procureur-generaal van het Hooggerechtshof Mr. Dr. S. Nauta, van den voorzitter van den landraad te Banjoemas Mr. K. N. Korff, van den president van den Raad van Justitie te Makassar Mr. J. Vriesendorp.

Belast: met de waarneming der betrekking van voorzitter van den landraad te Bonthain Mr. H. Carrière, te Medan Mr. W. van Loon.

Aangewezen: als territoriale medische leider der pestbestrijding te Madioen L. J. Büller.

Toegevoegd: aan den civiel en militair gouverneur van Atjeh de opzichter F. M. Ilgen, aan den chef der 2e waterstaatsafdeeling de architect H. J. Beijer, aan den chef der 4e afd. de architecten J. D. A. Poth en J. Swaving, aan den hoofdingenieur, chef der havenwerken te Soerabaja de architect H. G. Nieuwenhuis.

Militair Departement.

Gesteld: ter beschikking van den Commandant van het Leger, ten einde te worden benoemd tot verpleegster 1e klasse bij den hospitaaldienst mejuffr. C. F. Jacobs, J. K. in 't Hout, D. M. M. Kötterbrink, A. Kossen, M. J. E. Brouwer, F. J. G. Esser, J. van Beek, G. M. Roggeveen en H. Nathan.

Uit de Javasche Courant van 22 September 1914, No. 76.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies E. P. Deschaux, de hoofdambtenaar op wachtgeld H. E. Steinmetz.

Benoemd: tot voorzitter van den landraad te Karanganyar Mr. A. M. Tak Brouwer, tot onder-voorzitter van den Landraad te Malang Mr. G. A. IJssel de Schepper, tot auditeur-militair bij den krijgsvaad te Magelang Mr. H. Marcella, tot algemeen ontvanger 2e kl. F. A. Perretz, tot id. 3e kl. P. J. F. de Nijs, tot ingenieur S.S. op Java R. Bloemendaal, tot adspirant-controleur bij het B. B. op Java H. J. C. van Rietschoten.

Overgeplaatst: naar Benkoelen de onderwijzer L. A. Braasem, naar Bandjarnegara de onderwijzer J. P. Wetjen en de onderwijzeres Mevrouw F. M. Wetjen-Zaalberg, naar Amboina de onderwijzeres Mej. H. van Kleef.

Benoemd: tot onderwijzeres te Benkoelen Mevr. A. Braasem-Smith, te Pasoeroean Mej. C. E. van Es, tot onderwijzer te Makassar W. L. J. Sparenburg.

Militair Departement.

Verleend: 9 m. verlof aan den majoor J. C. Pabst.
Bevorderd: tot 1e luitenant der inf. J. C. Kemmerling.
Opgedragen: aan den 1e luit. J. H. W. Bruins naar Nederland terug te keeren.

Benoemd: tot plaatselijk commandant te Magelang de luit.-kol. Jhr. C. F. Goldman, tot id. te Soerabaja de luit.-kol. E. G. A. Slors.

Geplaatst: bij het 2e bat. de majoor J. M. Baretta.

Overgeplaatst: naar Atjeh de majoor B. B. Visscher, naar het 7e bat. de majoor W. C. Gerlach.

Geplaatst: bij het 20e bat. de majoor K. P. A. M. van Raesfeld Meijer, te Menado de kapitein C. C. Koremans.

Overgeplaatst: bij het 11e bat. de 1e luit. J. F. van der Sluys Veer, bij het 4e bat. de kapitein J. Feikema, naar Menado de 1e luit. G. W. Stroink, naar Batavia de kapitein A. G. L. F. van Krieken.

H. S. VAN HASSELT

KLEERMAKER

NOORDEINDE 94 - DEN HAAG

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

O. J. STUUT,

Charlotte de Bourbonplein 28. DEN HAAG.
Telefoon 5073.

COMESTIBLES, KOLONIALE WAREN EN
INDISCHE INGREDIËNTEN.

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken

REPARATIE-INRICHTING.

TOKO BOGOR,

Suezkade 122b. Telefoon Haag 3472

SPECIALAAL ADRES voor de beste
Indische Ingrediënten.

Probeert onze heerlijke **SAMBALS.**

LIESKER

Frederikstraat 163

Valkenboschpl. 11^d

DEN HAAG.

COMESTIBLES

KOLONIALE
WAREN

INDISCHE
INGREDIËNTEN

KON. NEDERL. MANDENFABRIEK

FERD. VAN VLIET

NOORDEINDE 158.

DEN HAAG.

Artikelen voor de a.s. feesten
Mailbanken.

JUDELS, Patissier,

Telefoon 2602.

1ste Obrechtstraat 44-46.

DEN HAAG.

Specialiteit: IRMA-TAART.

Instituut W. G. Taanman, KOST- en DAGSCHOOL.

De Perponcherstraat 105-103-101 - Den Haag.

In 1913 slaagden ONDER MEER voor:

Eind-ex H.B.S. 5 j. c. 6 leerl. — Cand. O.I. ambt., 1 leerl.
— Milit. Acad. te Breda 2 leerl. — Instit. voor de Marine
1 leerl. — Cadettensch. Alkmaar 4 leerl. — Middelb. Kol.
Landbouwsch. te Deventer 4 leerl. — Machinistensch. van
de Marine, te Hellevoetsluis 1 leerl. — Zeevaartschool te
Rotterdam, 1 leerl. — Gymnasium (1ste klasse) 2 leerl.

In 1914 slaagden o.a. 7 leerlingen voor Eind-ex. H.B.S.
5 j. c. en 3 leerlingen voor 1ste klasse Gymnasium.

Meisjes worden ook als leerlingen aangenomen.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.

Een Heer voor muzieklessen.

Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.

Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.

Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.

Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.

Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.

Een Dame als hoofd der huishouding.

Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.

Eene dame voor Paedagogische adviezen.

Eene Dame voor handwerklessen.

Drie Dames voor Vioollessen.

Een Dame voor zanglessen.

Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.

Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.

Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken

Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.

Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee Dames voor het waarnemen der huishouding.

Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.

Een Dame als Stenotypiste voor Indië.

Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.

Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West”, geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verlenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100,	's-Gravenhage,	{ Javaansch. Maleisch,
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{ Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	{ Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijkstraat 1,	Utrecht,	{ Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN Irüs.

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Recteur van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

HOOGENSTRAATEN's

Soepen en Saucen de geurigste!

HOOGENSTRAATEN's

Fijne Groenten de fijnste!

HOOGENSTRAATEN's

Groenten blauw etiket de prijswaardigste!

W. HOOGENSTRAATEN & Co., Hofleveranciers
Leiden.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis van af de Lange Poten.) DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN

VERMAKEN

MODERNISEEREN

OPNIEUW VOEREN

OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers

STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)

van Dames en Heerenkleeding.

Bekwame werklieden, 1e kl. Dames en Heeren Coupeurs

UNICUM bepaalt den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELN.

ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.

ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

WIJNHANDELAAR.

DISTILLATEUR.

LIKEURSTOKER.

HERDERSTRAAT 24, - DEN HAAG.

Fabriek: OOG IN 'T ZEILSTRAAT 85-87.

STELREGEL: TELEFOON 839.

Prima Kwaliteit. :: Billijke Prijzen.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Nachtluchten

in dozen van 8, 10 en 12 stuks.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

Brengt een bezoek aan **BOEATAN**
Magazijnen van **INDISCHE KUNSTNIJVERHEID**

HET BLOUSEN-HUIS,

PH. BIEMAN.

D E N H A A G.

Telefoon 7293.

Hoogstraat 21.

BLOUSES.

PEIGNOIRS

COSTUUMROKKEN

JAPONNEN

in alle genres. Extra groote maten.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST”

LAAN v. MEERDERVOORT 187

Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.

Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,

TEMTOENANTI DATANG KEMBALL.

Diners vanaf f 1.75.

Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en
Gebakken met verhooging van bezorgloon.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD wordt niet
alleen gelezen door de duizenden leden der
Vereeniging in Moederland en Koloniën, maar
ook op de Mailbooten, en in groote Hotels,
Café's en Stations.....

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage,
Bankastr. Theresiastr. 87.
Tel. 226. Tel. 444.

Scheveningen,
Fred. Hendrikl. 70.
Tel. 306.

Rijswijk, v.h. J. L. MEIJS & Zn.
Willemstraat 9.
Tel. 49.

Goedkoop Magazijn van Wijnen en Gedistilleerd.

LEON KAVELAARS,

82a, WAGENSTRAAT 82a, tegenover de Israël. Kerk. TELEFOON 3875.

Onze bekende Prima Inmaak-Brandewijn vanaf f 0.95, f 1.05, f 1.15 en hooger

	per Liter		per Liter
Jenever vanaf	f 0.95	Half om Half (Boots)	f 1.25
Brandewijn vanaf	- 0.95	Cherry Brandy (Boots)	- 1.75
B. Jenever	f 0.90 en - 1.—	Advokaat	- 1.20
Cognac	- 1.20	Bordeaux Wijn vanaf	- 0.50
Rhum	- 1.20	Madeira	- 0.60
Diverse Likeuren	- 0.55	Champagne	- 0.80
Hulstkamp (Oude Jenever)	- 1.35	Samos	- 0.65
Nightcap (v. Hoppe)	- 1.45	Rhijnwijn	- 0.85
Bols (Oude Jenever)	- 1.55	Eau de Cologne per liter	- 1.50

Onze gerenommeerde Roode en Witte Port per liter 60—65 ct. 8822

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid . . . . . f 2.40
gebonden . . . . . - 2.90

VLOERZEIL

183 c.M. breed vanaf 76 cent
met gratis leggen.

Rol Gordijnen

135, 165, 185, 235, 325, 350,
met gratis plaatsen.

WOLLEN- en COCOSLOOPERS

29, 35, 45, 60, 70, 80, 85
met gratis boren.

PLUCHETTE

130 c.M. breed, 65 cent, 80 cent.
in rood, blauw, brons of goudleer.

KARPETTEN

alle maten, alle prijzen.

Eenig adres voor hen die gaan
trouwen of verhuizen voor het ge-
heel in orde maken der woning.

5 Veenkade 5

Telefoon 4155. 8953

Niet officiëel!!
is de Nederlaag der Duitschers

maar **wel Officiëel**

zijn de prijzen in de étalages van

LEON FRE CO - Boekhorststraat 36.

Dames komt U eens overtuigen, geen bluf, maar
daadwerkelijkheid. Een bezoek aan mijn Magazijn
loont stellig de moeite.

8922

ZEGT HET VOORT.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Ontvangen een uitgebreide keuze

Mousseline de laine,

in de nieuwste Dessins.

Mousseline de laine Blouses,

in onze confectie-afdeeling, 2e Etage. — LIFT.

A. A. BOLT, Confiseur-Pâtissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. 'S-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

A. C. H. JANSEN,

Kantoorboekhandel.

Aert v. d. Goesstraat N°. 37

TELEFOON SCHEV. 495.

Fournisseurs de S. M. la Reine.

Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Veritables.

Téléphone 2155

Maison de Nouveautés

Compagnie

Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

**Kunstzalen
d'Audretsch.**

HOOGHE WAL 16A.,
'S-GRAVENHAGE.

**Voortdurende
Tentoonstelling**

van

**Schilderijen, Etsen en
Kunstvoorwerpen.**

Geopend van 10—5,
Zondags van 2—5 uur.

Vrije Toegang.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.

Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK

PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

GAS- en ELECTR.

ORNAMENTEN.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
VALERIUSSTRAAT - DEN HAAG
- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed
en voordelig van nieuwe of Tweede-
hands Meubelen willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.